

پناهیان: اثر پیاده‌روی اربعین از بزرگترین رزمایش‌های نظامی برای صلح در جهان بیشتر است/

نقش ایرانیان در اطعام زائرین اربعین کمرنگ است

حجت الاسلام پناهیان با حضور در برنامه زنده تلویزیونی شبکه دو سیما به پرسش‌هایی در خصوص پیاده‌روی اربعین از نگاه روایات و همچنین آثار عظیم آن پاسخ داد. مشروح این گفتگو در ادامه می‌خوانید:

پیاده‌روی اربعین از کجا شروع شد؟

مجری: در این برنامه می‌خواهیم به طور خاص درباره پیاده‌روی اربعین صحبت کنیم. اصلاً پیاده‌روی اربعین از کجا شروع شد؟ فلسفه این پیاده‌روی چیست؟ آیا ما مصداق روایی داریم یا صرفاً حرکت نمادینی است که چند سالی است دارد اجرا می‌شود و به حمد الله این شور هر سال هم زیاد شده؟

استاد پناهیان: بسم الله الرحمن الرحیم. با درود به اهل بیت عصمت و طهارت (ع) و یادی از همه شهدایی که این راه را برای ما باز کردند. اجازه دهید ابتدا به اصل روایت زیارت اربعین اشاره کنم با شرحی که حضرت آیت‌الله العظمی بهجت (ره) برای این روایت بیان فرمودند. البته ما در تاریخ، پیاده‌روی ایام اربعین به سوی حرم امام حسین (ع) را در زمان «شیخ انصاری» داشتیم. بعدش یک مدتی ترک شده است. و عالم جلیل‌القدری به نام جناب محدث نوری - که علماء این عالم بزرگوار را می‌شناسند- این کار را ادامه دادند و بعد از آن دیگر تقریباً قطع نشده است. پیش از محدود شدن و ممنوع شدن عزاداری و پیاده‌روی‌ها، علماء نجف و برخی از شیعیان -البته نه به این مقداری که الآن هست- پیاده‌روی را داشته‌اند. از حضرت امام (ره) هم پیاده‌روی نقل شده است. همچنین از برخی از مراجع فعلی -که خدا حفظشان کند- پیاده‌روی‌هایی را خودشان نقل کرده‌اند. یعنی پیاده‌روی در سیره علمای بزرگوار در طول سده اخیر و ایام قبل بوده است.

درباره اصل پیاده‌روی برای زیارت، روایات متعددی وجود دارد

درباره اصل پیاده‌روی برای زیارت -همانند زیارت خانه خدا- روایات متعددی وجود دارد. (وسائل الشیعه/ج ۱/ص ۸۰) حتی روایاتی که پیاده‌روی به سمت حرم و زیارت و بازگشتش را توصیه می‌کنند و ثواب پیاده‌روی در بازگشت از حرم را بیشتر ذکر می‌کنند هم نقل شده است. (من زار آمیر المؤمنین ع ماشیاً کتب الله له بكل خطوة حجة و عمرة فإن رجع ماشیاً کتب الله له بكل خطوة حجتین و عمرتین) (تهذیب الاحکام شیخ طوسی/ج ۶/ص ۲۰)

همچنین ما جداگانه برای پیاده‌روی برای زیارت حرم امام حسین (ع) هم روایات متعددی داریم (از جمله: کامل الزیارات/ص ۱۳۴) جداگانه هم برای زیارت اربعین روایت داریم، که اینجا می‌خواهم به کلمات آقای بهجت (ره) در شرح آن روایتی که از امام حسن عسکری (ع) برای زیارت اربعین آمده است، اشاره کنم.

شرح حدیث زیارت اربعین در بیانیه آیت‌الله بهجت (ره)

مجری: درباره پیاده‌روی اربعین یا درباره زیارت اربعین؟

استاد پناهیان: این روایت درباره اصل زیارت اربعین است ولی با توضیحی که آقای بهجت (ره) در شرح این روایت می‌دهند، پیاده‌روی هم به وضوح از آن استفاده می‌شود.

اینکه ایشان، کجا این حدیث شریف را شرح کرده‌اند، خودش یک نکته بسیار جالب و به یادماندنی است که جا دارد سیمای جمهوری اسلامی در همین برنامه‌های خوب شما، یکبار مستقل به شرح این پیام آیت الله العظمی بهجت (ره) بپردازد. با توجه به اینکه ایشان اساساً خیلی کم اهل پیام دادن و سخن گفتن بودند. مناسبت پیام یا بیانیه ایشان که در این بیانیه شرح حدیث زیارت اربعین امام حسن عسکری (ع) را بیان فرموده‌اند، مرمت و بازسازی گنبد حرم حضرت معصومه (س) است.

حالا جریان گنبد چه بوده؟ ایشان بارها به تولیت محترم سابق حرم حضرت معصومه (س) تأکید کرده بودند که «این گنبد فرسوده شده است و از چند جا زدگی پیدا کرده است؛ این را مرمت کنید.» اینکه آقای بهجت (ره) بر این موضوع تأکید داشتند، برای تولیت حرم جالب بوده. تولیت محترم حرم، به بنده فرمودند: من خدمت آقای بهجت (ره) رسیدم و عرض کردم که ما پول نداریم و ایشان فرمودند: «خدا می‌رساند.» لذا با تأکید و توصیه آقای بهجت (ره) گنبد حرم حضرت معصومه (س) با مقادیر زیادی طلا تعمیر شد. و این فضایی ایجاد شد که الآن زائران محترم و مجاورین شاهد هستند. با اینکه آقای بهجت (ره) به شدت پرهیز می‌کردند که در کاری ورود پیدا کنند که برای ایشان ضروری نیست. حتی ممکن بود گاهی اوقات خیلی‌ها ضروری تلقی کنند، ولی اگر خود ایشان احساس می‌کردند که دیگران به قدر کافی حضور دارند، دیگر خودشان ورود پیدا نمی‌کردند. (رسانبوز/اكد خبر ۲۰۰۵۳۲)

آیت‌الله بهجت (ره): تعظیم شعائر الهی، تقوا را در قلوب دیگران تثبیت می‌نماید/زیارت اربعین مصداق

تعظیم شعائر الهی است

ولی ایشان در موضوع مرمت گنبد ورود پیدا کردند و بعد هم برای افتتاحیه این گنبد یک پیام و بیانیه نوشتند. ایشان پیام خودشان را برای افتتاحیه گنبد، با این آیه قرآن شروع می‌کنند: «وَمَنْ يَعْظُمُ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ» (حج/۳۲) بعد توضیح می‌فرمایند که تمام تقواها مرتبط به قلب است. اما چرا «شعائر الله» تقوای قلب به حساب آمده است؟ ایشان می‌فرمایند: «هو جسد به منزله خادم است و اختصاص شعائر به این است که تقوا را در قلوب دیگران تثبیت می‌نماید.» یعنی این کاری که شما انجام می‌دهید، موجب تثبیت تقوا در قلب‌های دیگران می‌شود و مصداق «وَمَنْ يَعْظُمُ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ» است.

بعد ایشان من باب مثال، این روایت امام حسن عسکری (ع) -که در وسائل الشیعه و کتب دیگر آمده است- را بیان می‌فرمایند که: از علائم مؤمن پنج چیز است، اول نماز (پنجاه رکعت در شبانه روز)، دوم زیارت اربعین و بقیه موارد. (عَلَامَاتُ الْمُؤْمِنِ خَمْسٌ صَلَاةُ الْخَمْسِينَ وَ زِيَارَةُ الْأَرْبَعِينَ وَ التَّحَنُّمُ فِي الْيَمِينِ وَ تَغْيِيرُ الْجَبِينِ وَ الْجَهْرُ بِبِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ؛ تهذیب الاحکام/۵۲/۶)

ائمه هدی (ع) اراده فرموده بودند که جمع کثیری از شیعیان در اربعین به کربلا سرازیر شوند

من همین‌جا -قبل از تکمیل فرمایشات آقای بهجت (ره)- یک توضیحی را عرض کنم. الآن شما می‌توانید این را خیلی ساده و ملموس، احساس کنید. مسئولین مملکتی که خیلی‌ها به کلام آنها نگاه می‌کنند مانند مقام معظم رهبری، حضرت امام (ره) می‌دانند اگر یک اشاره کنند، گروه‌های زیادی تحت تأثیر کلام ایشان، جهت‌گیری‌ها، حرکت‌ها و رفتارهایی خواهند داشت. یقیناً امام حسن عسکری (ع) این اطلاع را در مراتب بسیار بالاتر داشته‌اند و می‌دانستند که وقتی بفرمایند «علامت شیعه، زیارت اربعین است» فردا روزی (در آینده) در آنجا بیست میلیون نفر آدم جمع خواهد شد، چون هیچ کدام -از شیعیان یا مؤمنین- نمی‌خواهند این توفیق را از دست دهند.

بنده می‌خواهم عرض کنم که ائمه هدی (ع) این را می‌دانستند و اراده فرموده بودند. یعنی نه تنها می‌دانستند، بلکه اراده هم فرموده بودند. نمی‌شود یک فرد حکیم یک سخنی بگوید، و از عوارض خاص این سخن و لوازمش مطلع باشد، ولی آن را در نظر نگرفته باشد. -یعنی این طور نبوده که بگویند- «ما کلاً می‌گوییم که مردم به زیارت اربعین بروند و دیگر کاری به جمعیتش نداریم!» وقتی بفرمایند «علامت مؤمن این است» طبیعتاً مؤمنین به کربلا سرازیر خواهند شد. مخصوصاً مؤمنین بعد از دهه محرم، بعد از یک اربعین عزاداری برای اباعبدالله الحسین (ع) که -ان شاء الله- به یک کمالی در عزاداری امام حسین (ع) رسیده‌اند.

ائمه هدی (ع) اربعین را به یک میعادگاه زمانی و مکانی تبدیل کرده‌اند

خب انگار ائمه هدی (ع) با این اشاره، اربعین را به یک میعادگاه زمانی و مکانی تبدیل کرده‌اند. می‌خواهم عرض کنم آن زمانی که امام حسن عسکری (ع) این را فرمودند، وضعیت زیارت بیست میلیونی امروز را پیش‌بینی می‌کردند و قطعاً اراده می‌فرمودند. همان طور که حضرت زینب کبری (س) فردای عاشورا وقتی که آن غم سنگین را در امام زین‌العابدین (ع) احساس کردند به ایشان -در مقام تسلی- گفتند که اینجا

عزادارانی خواهند آمد، و اینجا محل زیارت عشاق حسین(ع) خواهد شد. همان طور که در آن زمان زینب کبری(س) و دیگر امامان معصوم از این آینده، خبر دادند، طبیعتاً به این مسأله هم توجه دارند.

آقای بهجت(ره) در شرح روایت فوق می‌فرماید: زیارت اربعین، جهر به «بسم الله الرحمن الرحيم» و انگشتی به دست راست انداختن، اینها همه یک ویژگی مشترک دارند که موضع دینی شما را اعلام می‌کنند. پس اینها همه از مصادیق «**وَمَنْ يَعْظُمَ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ**» هستند.

نباید امام حسین(ع) را به فضای شیعی اختصاص دهیم/ برادران اهل سنت هم نسبت به امام حسین(ع) ارادت دارند

مجری: در روایت می‌فرماید از نشانه‌های مؤمن است؛ نه مسلمان.

استاد پناهیان: من اصرار دارم گاهی اوقات به جای کلمه شیعه از کلمه مؤمن استفاده کنم، به دلیل اینکه واقعاً همه مسلمان‌ها در برخی از مراتب ایمانی سهیم هستند. برادران اهل سنت هم نسبت به امام حسین(ع) ارادت دارند. یزید واقعاً دشمن مشترک شیعه و سنی بود. قتل عامی که یزید در واقعاً حره در مدینه انجام داد و جنایت‌هایی که سربازان یزید نسبت به صحابه و تابعین انجام دادند، هیچ‌وقت از یاد تاریخ نمی‌رود. صحابه و تابعینی که شیعه نبودند و امام حسین(ع) را یاری نکردند ولی یزید آنها را جداگانه قتل عام کرد. در مدینه مقدار تجاوزهایی که توسط سربازان یزید به نوامیس مردم شد، هیچ‌وقت از خاطره‌ها محو نمی‌شود. لذا ما نباید امام حسین(ع) را به فضای شیعی اختصاص دهیم. واقعاً همه مسلمانان به امام حسین(ع) ارادت دارند و بزرگان مسلمان‌ها هم این ارادتشان را ابراز فرموده‌اند.

از دوستان خواهش می‌کنم به این کلام شریف آقای بهجت(ره) مفصل بپردازند

آیت‌الله بهجت(ره) در ادامه کلام خود می‌فرماید: «**پس هر عبادتی که سبب شود از برای دخول دیگران در یاد خدا و در اطاعت خدا، مقرب است از دو جهت: یکی از آن جهت که خود «مأمور به» است و دیگری از آن جهت که تهییج دیگران به سوی اطاعت است و ذوالشرافتین است.**» و بعد توضیحات دیگری می‌دهند که خاص ایشان است و فرق این را با نماز شب - که یک عبادت پنهانی است - بیان می‌فرمایند و بعد در عبارات پایانی که توضیح خیلی زیبایی می‌دهند.

من خواهش می‌کنم دوستان به این کلام شریف آقای بهجت(ره) مفصل بپردازند. در پایان این پیام یا اواخرش می‌فرمایند: «و از این جهت است که اقبال مردم به حج بیت‌الله و زیارت مشاهد مقدسه اوصیاء و اولیاء و انبیاء(ص) و توسل به آنها موجب کرامات متواتره قطعیه شده و می‌شود.»

خب ما معمولاً در منبرهای خودمان کرامات نقل نمی‌کنیم. اینجا هم در این برنامه کرامت نقل نمی‌کنیم ولی آنهایی که این معنا را شهود کرده‌اند - چه کرامات معنوی و عرفانی و معرفتی، چه کرامات قلبی و روحی و چه کراماتی که احیاناً بیماری شفا داده شود یا گره‌گشایی و تسهیل در مشکلات شود - زیاد هستند. ایشان اشاره می‌فرماید: «چون وساطت در فیوضات ثابت است و این واقعیت معلوم اهل تقوا است.»

مجری: عنوان این پیام را به طور کامل می‌فرمایید که اگر خواستند مراجعه کنند، کجا بروند؟

استاد پناهیان: بله، بیانی‌های است که آیت‌الله بهجت(ره) برای افتتاح گنبد حرم حضرت معصومه(س) داده‌اند و مشهور است. اصلاً خودش یک واقعه است؛ یعنی این بیانی‌ها هم از نظر مضمون بسیار عالی است، هم تفسیر آیه قرآن دارد، هم اینکه روایت اربعین را به میان می‌کشد و توضیح می‌دهند. خیلی قابل استفاده است.

رابطه بین تقوا و پیاده‌روی اربعین چیست؟/ این خصوصیت شعائر الهی است که تقوا را در قلب‌ها نفوذ می‌دهد

مجری: اگر بخواهیم رابطه بین تقوا و این واقعه پیاده‌روی اربعین را یک‌مقدار رمزگشایی کنیم و باز کنیم، آیا به آن آثار اجتماعی‌اش برمی‌گردد؟ چقدر به بحث درونی و شخصی و خودسازی برمی‌گردد؟ اصلاً چه ربطی می‌تواند به تقوا داشته باشد؟

استاد پناهیان: واقعاً همان طور که حضرت آیت الله العظمی بهجت(ره) فرمودند، خصوصیت شعائر الهی است که تقوا را در قلب‌ها نفوذ می‌دهد. بچه‌هایی که تجربه شب‌های عملیات را در جبهه‌های جنگ داشتند، می‌دانند که شب‌های عملیات چقدر نورانی بوده و چه آثار معنوی‌ای بر قلب‌ها می‌گذاشته که افراد آماده شهادت می‌شدند! آن وصیتنامه‌های الهی را می‌نوشتند که حضرت امام(ره) درباره آن وصیتنامه‌ها چه چیزهایی فرموده‌اند. (اینجانب هر وقت با این عزیزان معظم برخورد می‌کنم یا وصیتنامه انسان‌ساز شهیدی را می‌بینم احساس حقارت و زبونی می‌کنم؛ صحیفه امام/ ۲۷/۱۶) (پنجاه سال عبادت کردید، و خدا قبول کند، یک روز هم یکی از این وصیتنامه‌ها را بگیرد و مطالعه کنید و تفکر کنید؛ صحیفه امام/ ۴۹۱/۱۴)

پیاده‌روی اربعین حس شب‌های عملیات را در دل انسان ایجاد می‌کند/ اثر پیاده‌روی اربعین در نفوذ دادن تقوا در دل‌ها واقعاً بی‌نظیر است

آنهایی که تجربه شب‌های عملیات را دارند، وقتی که در این پیاده‌روی اربعین آمدند، می‌گفتند آن حس در درون ما برگشت. با اینکه آن حس در هیچ هیئتی، در هیچ مسجدی، در هیچ شب قدری به این سادگی در دل نمی‌آید. آن حس حتی وقتی شما مستقیم وارد حرم می‌شوید، به این سادگی به دست نمی‌آید.

بچه‌هایی که شب‌های عملیات را درک کرده‌اند در آن سنگرهایی که حضرت امام(ره) می‌فرمودند: اینها برای بچه‌های ما معید شده است! جوانهای عزیز رزمنده، سنگرها را به مسجد و معبد تبدیل کردند...؛ صحیفه امام/ ۱۸/ ۴۶۵) بچه‌هایی که - باز به تعبیر حضرت امام(ره) - در آن شب‌های عملیات یک شبه راه صد ساله را طی می‌کردند(صحیفه امام/ ۱۷/ ۳۰۴) و حضرت امام وقتی که آنها را می‌دید، می‌فرمود: من وقتی شما را می‌بینم از خودم خجالت می‌کشم(صحیفه امام/ ۲۰/ ۱۴۹) بچه‌هایی که فضای جنگ را تجربه کرده‌اند، وقتی در این پیاده‌روی اربعین شرکت می‌کنند، می‌گویند: «می‌توانیم همان حس را دوباره احساس کنیم» چرا؟ چون اثر این پیاده‌روی اربعین در نفوذ دادن تقوا در دل‌ها واقعاً بی‌نظیر است! و این شرحی است که آقای بهجت(ره) برای این آیه بیان می‌فرمایند.

واقعاً باور می‌کنید که یک نفر در کربلا منتظران است/ در طول راه احساس می‌کنید که کسی شما را همراهی می‌کند

خصوصیت شعائرالله این است که تقوا را در جان آدمی قرار می‌دهد، باور انسان تقویت می‌شود، محبت انسان به اهل‌بیت(ع) تقویت می‌شود. آنجا - در پیاده‌روی اربعین - واقعاً شما باور می‌کنید که یک نفر در کربلا منتظران است و با محبت، نگران شما است. آنجا احساس می‌کنید که در طول راه کسی دارد شما را همراهی می‌کند. در روایات هست وقتی کسی پیاده به حرم بیاید، ملائکه‌الله با او مصافحه می‌کنند و سلام پیغمبر اکرم را به او می‌رسانند(...إِنَّهُ مَلَكٌ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَامِلُ الزِّيَارَاتِ ص/ ۱۳۲) در آنجا واقعاً آدم این سخنان را احساس می‌کند. وقتی کسی شهود کرد و احساس کرد و فهمید که این احساس، یک وهم یا خیال باطل نیست، این تقوا را در دلش نفوذ خواهد کرد.

آثار پربرکت زیارت اربعین را در آینده خواهید دید / گویا جهانیان را به محاجه دعوت کرده‌ایم که هر کس می‌تواند دل‌ها را این‌قدر متحول کند، به میدان بیاید!

واقعاً شما آثار پربرکت این زیارت را در آینده خواهید دید. ابعاد اجتماعی و بین‌المللی‌اش که بی‌نظیر است. انکار ما همهٔ جهانیان را داریم به یک مباحثه یا به یک محاجه دعوت می‌کنیم که «هر کسی چیزی دارد که - می‌تواند دل‌ها را این‌قدر متحول کند، بیاید.»

مجری: در موسم حج از کل دنیا همهٔ مسلمان‌ها می‌آیند، ولی جمعیت بیشتر از سه میلیون و دویست سیصد هزار نفر نمی‌شود.

استاد پناهیان: کسانی که حج را تجربه کرده‌اند وقتی در این پیاده‌روی عظیم شرکت می‌کنند می‌گویند: تازه ما می‌فهمیم که چرا زیارت اباعبدالله (ع) هفتاد حج قبول شده ثواب دارد. این را در قلب خودشان احساس می‌کنند.

پیاده‌روی اربعین از نظر بین‌المللی، بزرگترین واقعه انسانی است/ این پیاده‌روی دیگران را به منطق دین ما دعوت می‌کند

این موقعیتی که ایجاد می‌شود واقعاً از نظر بین‌المللی بزرگترین واقعه انسانی است. من نمی‌خواهم بگویم «واقعه دینی»، این مقدار پیاده‌روی اصلاً بزرگترین واقعه انسانی است. معمولاً کسانی که از ایران مشرف می‌شوند، بیشتر مسیر بین نجف اشرف و کربلای معلی را پیاده می‌روند. ولی بعضی‌ها یک هفته یا بیشتر در پیاده‌روی شرکت می‌کنند، مثلاً بعضی‌ها از بصره حرکت می‌کنند از مسیرهای دیگری مثل موصل و جاهای دیگر حرکت می‌کنند.

انشاءالله خداوند متعال به مدد سربازان گمنام حضرت ولی عصر ارواحنا له الفداء کمک کند و امنیت در این سرزمین اسلامی فراهم شود. ولی من به آثار اجتماعی‌اش فعلاً نمی‌خواهم بپردازم که عجیب است. **این پیاده‌روی اربعین دیگران را به منطق دین ما دعوت می‌کند که «این احساسات و شور بدون عقلانیت امکان ندارد؛ حتماً پشت سرش یک معرفتی وجود دارد.» مگر می‌شود مردم را الکی، تا این حد هیجان‌زده کرد؟ مگر مردم الکی این‌قدر احساساتی می‌شوند؟ همه این را می‌فهمند! حتماً پشت سرش یک قدرتی نهفته است!**

سه بُعد بزرگ حماسه اربعین: پیاده‌روی، زیارت اربعین و اطعام گسترده زائرین/ داستان بگومگوی دو جوان عراقی

مجری: اگر احساسات هم باشد، آن چه قدرتی است که دارد این احساسات را تحریک می‌کند! یک بُعدش زیارت است، یک بُعد قصه هم، خدمات و نذوراتی است که در این جریان دارد انجام می‌شود. انسان وقتی همه اینها را در مجموع می‌بیند، واقعاً چه اتفاقی دارد می‌افتد؟ اینهایی که دارند این‌طور اطعام می‌کنند، شما دیگر خودتان دیده‌اید، ما هم دیده‌ایم. اصلاً اگر شما به موبک آنها نروید، ناراحت می‌شوند.

استاد پناهیان: ما سال گذشته وارد یکی از موبک‌ها شده بودیم و گپ می‌زدیم. یکی از موبک‌دارها به ما می‌گفت: دست خود ما نیست. ما در طول سال با پول جمع می‌کنیم، حتی با فروش کالا به زوار حرم امام حسین (ع) پول جمع می‌کنیم، بعد اربعین می‌آییم همه را خرج زوار می‌کنیم و این دست خودمان نیست. «اطعام» یکی از سه بُعد بزرگ این حماسه اربعین است. پیاده‌روی یک بُعدش است، اصل زیارت اربعین هم یک بُعد است. و اطعام هم یک بُعدش است. بیست میلیون نفر حداقل رقمی است که اعلام کرده‌اند. این بیست میلیون نفر همه اطعام می‌شوند؛ حداقل به مدت سه روز اطعام می‌شوند.

غذای این بیست میلیون زائر، از کجا تهیه می‌شود که می‌آورند آنجا در اختیار مردم قرار می‌دهند؟ آن‌هم با چه عشقی! همان‌طوری که شما فرمودید واقعاً ناراحت می‌شوند - اگر پذیرایی آنها را نپذیرد - ما یک عصری بود که وارد یک خیمه‌ای شدیم. صاحب خیمه رفته بود غذا درست

کرده بود و آورده بود. گفتیم: ما فقط برای استراحت آمده‌ایم. گفت: «بالاخره شما که می‌خواهید شب بروید یک جایی غذا بخورید، خُب همین‌جا غذایان را بخورید.» واقعاً گریه می‌کنند، اشک می‌ریزند.

من یک صحنه‌هایی را شاهد بودم. مثلاً دو تا از جوان‌های عراقی با هم جر و بحث‌شان شد و برای هم کُری می‌خواندند. یکی از آنها برگشت با خنده به دیگری گفت: «حیف که اربعین است و آلاً جوابت را می‌دادم!» یعنی الآن اربعین است و ما در فضای دیگری هستیم. حتی حاضر نشد که مجادله کند. مثل آدابی که در ماه مبارک رمضان هست و به ما سفارش شده است که مجادله نکنید.

آثار معنوی اربعین را فقط باید رفت، چشید و تجربه کرد/ شما در میان جمعیتی قرار می‌گیرید که همه از سر محبت و برای خدا آمده‌اند

آثار معنوی اربعین را فقط باید رفت چشید و تجربه کرد. هر کسی هم رفته این را گفته است، لذا بگذارید در این باره صحبت نکنیم شما سؤال‌هایتان را در بخش‌های دیگر موضوع بیاورید.

مجری: این اتوپیا یا آرمان شهری که همهٔ فلاسفه و حکومت‌ها به نوعی دنبالش هستند ما یک جلوه‌اش را داریم در همین چند روز اربعین می‌بینیم. یک جلوه‌ای از همزیستی حسینی آدم‌ها کنار هم با همان شاخصه‌هایی که شما گفتید. این هم خیلی جالب است.

استاد پناهیان: شما در وسط میلیون‌ها نفر جمعیتی قرار می‌گیرید که همه به خاطر خدا آمدند. و حتی بر آنها واجب هم نبوده، بلکه از سر محبت به خاطر خدا آمده‌اند. اگر این سفر مثل حج واجب بود؛ انسان باید حساب قیامتش هم را می‌کرد. شاید از ترس جهنم مثلاً این کار را انجام می‌داد، ولی اینجا قطعاً این‌طور نیست. یعنی اگر کسی اربعین نرود به دوزخ نخواهد رفت و این برای همه قطعی است. ولی از سر محبت به خاطر خدا در این مسیر قدم برمی‌دارند؛ چه اطعام‌کنندگان و پذیرایی‌کنندگان، چه اطعام‌شوندگان.

حالا شما در میان یک جمعیتی با این همه امواج مثبت، با این همه نوری که برای اینها پدید آمده، وارد شوید. در روایت می‌فرماید: کسی که بعد از پیاده‌روی به حرم اباعبدالله (ع) رسید، ملائکه با او مصافحه می‌کنند و می‌گویند آنچه که تاکنون بوده است بخشیده شده است، زندگی‌ات را از نو شروع کن. (امام صادق (ع): ... حَتَّى إِذَا أَرَادَ الْإِنصِرَافَ أَنَاهُ مَلَكٌ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص يَقْرُوكَ السَّلَامَ وَ يَقُولُ لَكَ اسْتَأْنِيفَ الْعَمَلِ فَقَدْ غَفِرَ لَكَ مَا مَضَى) (کامل الزیارات/ص ۱۳۲) و همهٔ کسانی که آنجا می‌روند، این طراوت را در خودشان احساس می‌کنند. آثار بسیار عجیبی دارد.

واقعاً کسی برای اربعین کار تبلیغی نکرده است. جمعیت زیاد شده و همین افزایش جمعیت باعث شده که کم‌کم توجهات جلب شده است. این جمعیتی که امروز می‌بینید، این بیست میلیون نفر سینه به سینه پیام اربعین و احساس پرشور اربعین را انتقال داده‌اند. البته امسال من دیدم که انصافاً کارهای خیلی خوبی - دربارهٔ اربعین - از سیما پخش شد، از شبکهٔ دو، از شبکهٔ افق، برخی شبکه‌ها کارهای خیلی زیبایی را پخش کردند. من با اینکه برای خودم باید عادی شده باشد ولی باز هم گرفتار می‌شوم. مثلاً آن برنامه‌ای که داشت نشان می‌داد از یک خانم ...

مجری: فکر می‌کنم مستند معبر بود، از شبکهٔ دو.

استاد پناهیان: بله آن هم بود، ولی امروز من یک برنامه‌ای را می‌دیدم، که یک خانمی بود که فقیر بود، فقیرانه زندگی می‌کرد و می‌آمد با چه اصراری مهمان می‌برد و پذیرایی می‌کرد، چشمش ضعیف بود. واقعاً دوستان صدا و سیما باید در مرتبهٔ دیگر این را پخش کنند. خیلی آثار عجیبی دارد.

امام(ره): قدرت امام حسین(ع) برای مجتمع کردن مردم بی‌نظیر است/ اشاره امام(ره) به اتحاد دو ملت ایران و عراق

ولی از نظر اجتماعی حضرت امام(ره) بهترین تعبیر را به‌کار برده‌اند. ایشان فرموده‌اند: قدرت اباعبدالله (ع) برای مجتمع کردن افراد و قلوب مردم بی‌نظیر است. (شما در کجا سراغ دارید که ملتی این‌طور هماهنگ بشود؟ کی اینها را هماهنگ کرده؟ اینها را سید الشهدا

هماهنگ کرده است. در تمام کشورهای اسلامی، ملت‌های اسلامی در روز عاشورا و تاسوعا و مئلا بیست و هشتم و... این دستجات با آن عظمت، با آن محتوا همه جا [راه می‌افتند] کی می‌تواند یک چنین اجتماعی درست کند؟ در کجای عالم شما سراغ دارید که این مردم این طور هماهنگ باشند؛ صحیفه امام (۹۹/۱۱) حتی حضرت امام (ره) پیش‌بینی این روزها را کرده بودند. دو سه مرتبه در بیان‌شان هست.

مثلاً می‌فرمودند که اگر ملت ایران و ملت عراق دور حرم‌های معصومین (ع) به هم بیوندند، چه کارها خواهند کرد! (صحیفه امام/۵۲/۱۶) یا می‌فرمودند فردایی که جنگ که تمام شود، ما با ملت عراق هیچ مشکلی نداریم و آنها با ما هیچ مشکلی ندارند. همان زمان صدام هم امام (ره) تأکید می‌فرمودند که ملت عراق با صدام موافق نیستند. (صحیفه امام/ج۱۴/ص۱۶۴)

حضرت امام (ره) می‌فرمودند دشمن می‌ترسد از اینکه ملت عراق و ملت ایران با هم یکی بشوند؛ از محبت‌ها و دوستی‌های دو ملت می‌ترسد. من خواهش می‌کنم در کارهای رسانه‌ای - حتی برای ملت عراق - این حرف‌های امام یادآوری شود که آن زمان، امام (ره) از این صحنه‌هایی که الآن آنجا پدید آمده، چه پیش‌بینی‌ای داشتند. قدرت اسلام به نمایش گذاشته می‌شود. یک‌بار مقام معظم رهبری فرمودند که شهدا مظهر قدرت اسلام هستند. خُب سیدالشهداء مظهر چیست؟ مظهر ابرقدرتی اسلام خواهد شد و این دارد خودش را به نمایش می‌گذارد.

برخی افراد متحجر می‌گویند: «مگر این کار واجب است که ما این‌گونه سرمایه‌گذاری کنیم؟!»

شما ببینید که اشاره امام حسن عسکری (ع) دارد چنین غوغایی را به پا می‌کند. بعضی‌ها واقعاً آدم‌های متحجر هستند، می‌گویند «مگر این کار واجب است که ما این‌گونه سرمایه‌گذاری کنیم؟» نمی‌دانند که امیرالمؤمنین علی (ع) فرموده است دین ما اصلاً دین اشاره است و ادیان سابق ادیان تصریح بودند «لِأَنَّ الْأَنْبِيَاءَ قَبْلَهُ يُعْجِبُوا بِالَّتَصْرِیحِ لَا بِالْتَّعْرِیضِ... فَبَعَثَهُ اللَّهُ بِالَّتَّعْرِیضِ لَا بِالَّتَّصْرِیحِ» (احتجاج طبرسی ۲۵۵/۱) امام صادق (ع) نیز در کلام دیگری، این مسأله را توضیح می‌دهند و این اشاره دین ما است، اگر واجب بود که دیگر خیلی بیشتر از این غوغا می‌شد. این هنر دین ما است که با یک اشاره امام حسن عسکری (ع) چنین عظمتی را شکل می‌دهد. اصل گریه و روضه امام حسین (ع) هم وجوب شرعی ندارد، اما چقدر مردم و علماء سرمایه‌گذاری می‌کنند و به قول آقای بهجت (ره) نقل می‌کنند که یکی از اصحاب و اطرافیان حاج شیخ عبدالکریم حایری (رحمة‌الله) به ایشان عرض کرد: چیزی نیست، روضه خوانی یک عمل مستحب است که پهلوی آن را منع کرده است. حاج شیخ (رحمة‌الله) فرمود: بله مستحبی که هزار واجب در آن است. (سایت معظم له)

افراد بسیاری بوده‌اند که از اروپا آمده‌اند و حتی بعضی‌هایشان - من خبر دارم که - حتی معتقد هم نبوده، فقط شنیدند و آمدند. من حتی می‌دانم که برخی از روسیه آمدند و گفتند که ما فقط در اخبار یورونیوز دیده‌ایم، و با همین خبر، در آنها تحول ایجاد شده است. بعد آنجا کنفرانس می‌دهند و خانم‌ها و آقایان روسی دیگر می‌آیند و به عنوان یک خبر جالب برای آنها یک ساعت توضیح می‌دهند، پوزنت می‌کنند، عکس‌های‌شان را می‌گذارند و پخش می‌کنند، مراسم دارند، بعد جای دیگر دعوت‌شان می‌کنند و می‌گویند شما بیایید برای ما هم بگویید. واقعاً اتفاق فوق‌العاده‌ای است.

اگر شما می‌بینید تمام رسانه‌های جهان در ایام اربعین وقف اربعین نمی‌شوند این به دلیل این است که رسانه‌های جهان غالباً دست صهیونیست‌ها است. به این دلیل است که به این موضوع نمی‌پردازند. شما می‌توانید موضوع پیاده‌روی را به عنوان یک موضوع جدا در نظر بگیرید و روی آن کار کنید و موضوع اطعام را هم جداگانه رویش کار کنید.

اطعام برای سوگواران در عزای شهدا، از چه زمانی رسم شد؟ / یک‌مقدار نقش ایرانیان در اطعام زائرین

اربعین کم‌رنگ است / باید فرصت‌ها را دریافت

بعضی‌ها یک تحجرهای خیلی عجیبی دارند. بگذارید در مورد اطعام به یکی دو تا روایت را اشاره کنم. بعد از اینکه حضرت جعفر به شهادت رسیدند و به جعفر طیار مشهور شدند، پیامبر گرمای اسلام (ره) دستور دادند سه روز اطعام شود؛ یعنی هم خانواده و هم کسانی که در این خانه

به سوگواری می‌پرداختند. از آن زمان اطعام برای سوگواران و برای شهدا رسم شد. (عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَمَّا قُتِلَ جَعْفَرُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ ص فَاطِمَةَ ع أَنْ تَتَّخِذَ طَعَامًا لَأَسْمَاءَ بِنْتِ عُمَيْسٍ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ وَ تَأْتِيَهَا وَ تُسَلِّمُهَا ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فَجَرَتْ بِذَلِكَ السَّنَةِ أَنْ يُصْنَعَ لِأَهْلِ الْمُصِيبَةِ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ طَعَامٌ؛ محاسن ۴۱۹/۲) و (أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ لَمَّا قُتِلَ جَعْفَرُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ ص... فَقَالَ اجْمَعُوا لِأَهْلِ جَعْفَرٍ طَعَامًا فَجَرَتْ السَّنَةُ إِلَى الْيَوْمِ؛ همان)

امام زین‌العابدین (ع) وقتی خانم‌های بنی‌هاشم سیاه می‌پوشیدند و عزاداری می‌کردند تمام ایام عزاداری امام زین‌العابدین (ع) اطعام می‌کردند. (لَمَّا قُتِلَ الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ ع لَيْسَ نِسَاءً بَنِي هَاشِمٍ السَّوَادِ وَ الْمَسُوحِ وَ كُنَّ لَا يَسْتَكِينِينَ مِنْ حَرْ وَ لَا بَرْدٍ وَ كَانَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ع يَعْمَلُ لَهُنَّ الطَّعَامَ لِمَا تَمَّ؛ محاسن ۴۲۰/۲) اگر کسی پرسید فلسفه این اطعام چیست؟ بگویید امام زین‌العابدین (ع) برای بانوانی که در مدینه برای اباعبدالله الحسین (ع) عزاداری می‌کردند غذا تهیه می‌کردند که اینها وقت خودشان را صرف عزاداری کنند. اتفاقاً در روایت نوشته است که این عزاداران روز و شب و گرما و سرما نمی‌شناختند.

البته باید اینجا عرض کنم یک مقدار ایرانیان خون‌گرم و مهربان و اهل ولایت اهل‌بیت عصمت و طهارت (ع) در اطعامی که در مسیر کاروان اباعبدالله الحسین (ع) در ایام اربعین هست، نقش‌شان کم‌رنگ است.

مجری: نوبت نمی‌دهند حاج‌آقا!

استاد پناهیان: چرا می‌شود، باید رفت، باید رفت فرصت‌ها را دریافت. البته امکاناتی فراهم شده است ولی کسی نباید این توفیق عظیم را از دست بدهد. اگر کسی می‌تواند، بیاید یک نقشی داشته باشد.

در آینده معلوم خواهد شد این پیاده‌روی اربعین چه نقش کلیدی حتی در ظهور حضرت خواهد داشت

در آینده معلوم خواهد شد که این پیاده‌روی اربعین چه نقش کلیدی حتی در ظهور حضرت خواهد داشت. من بر اساس قواعد عرض می‌کنم، نه اینکه بخواهم خبر خاصی را منتقل کنم.

وقتی که حضرت امام (رض) در پیام نورزی سال ۱۳۶۱، برای ما صحبت می‌کردند و می‌فرمودند: امروز جوانان ما آمده‌اند آرزوی شهادت می‌کنند و این از علائم ظهور است. یعنی تحول در جوان‌ها را از علائم ظهور اعلام می‌فرمودند. (امروز می‌بینیم که این جلوه‌ها حاصل شده است، و این شوق و شغفها به لقاء الله برای آنها حاصل شده است، و دست عنایت خدای تبارک و تعالی به سر این ملت کشیده شده است، و ایمان آنها را تقویت فرموده است که یکی از علائم ظهور بقیه الله - ارواحنا فداه - است) (صحیفه نور/۱۶/۱۲۹)

بنده بر اساس همان سیاق عرض می‌کنم - دوباره بعضی‌ها خورده‌گیری نکنند که فلانی زمان ظهور تعیین کرد - نه، بر اساس همان سیاق عرض می‌کنم این تحولی که در مردم مسلمان ایجاد شده است، این از علائم ظهور است. خُب قبل از اینکه صدام منع کند، می‌توانستند همین طوری میلیونی به کربلا بروند، چرا نمی‌رفتند؟ خبری هست، لابد خبری هست.

سال گذشته نسبت به سال‌های قبل یک تغییر محسوس در شعارها احساس می‌شد

اگر شما سال گذشته - که حتماً در حرم اباعبدالله الحسین (ع) بودید - توجه می‌کردید می‌دیدید که نسبت به سال‌های قبل یک تغییر محسوس در شعارها بود. و این تغییر واقعاً محسوس بود. حالا من یادآوری می‌کنم شما ببینید که تأیید می‌فرمایید؟ مثلاً «لیبک یا حسین» هر سال بوده، ولی سال گذشته وقتی در حرم می‌گفتند «لیبک یا زینب» زمین و زمان به لرزه در می‌آمد. انگار این شعار تازه شده بود. چرا؟ بالاخره برخی از آنها فامیل‌های مدافعان حرم حضرت زینب (س) بودند. برخی از آنها به آنجا اعزام شده بودند و رفته بودند و دفاع کرده بودند.

«کلنا عباسک یا زینب» شعار این قبیل مردانِ مرد بود، و اینها با چه احساسی «لیبک یا زینب» می‌گفتند. «عدو شود سبب خیر اگر خدا خواهد» همین است.

اثر پیاده‌روی اربعین از بزرگترین رزمایش‌های نظامی برای ایجاد امنیت و صلح در جهان بیشتر است

ما نصرت و وعده‌های الهی را به وضوح داریم می‌بینیم. اولاً در آیه کریمه قرآن فرموده است که کار از بین بردن باطل بسیار آسان است، اصلاً زحمت ندارد «جَاءَ الْحَقُّ وَ زَهَقَ الْبَاطِلُ» (اسراء/۸۱) تازه بعدش می‌فرماید باطل اصلاً مردنی بود «إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا» (همان) یعنی اینکه چیزی نبود که شما آن را از بین بردید.

حالا شما نگاه کنید به اینکه «جَاءَ الْحَقُّ» یعنی چه؟ یعنی «حق آمد و خودش را نشان داد.» این حق امام حسین (ع) است ما این طوری از ایشان تقدیر کنیم. حق این است که ما این طوری از امام حسین (ع) تقدیر کنیم. حق این است که ما به یاری مظلوم بشتابیم.

نفس همین حرکت چنان قدرتی برای اسلام ایجاد می‌کند و آثاری و برکاتی ایجاد می‌کند که دشمن خود به خود نابود می‌شود، و زحمت ما را کم می‌کند. یعنی اگر کسی عمیق باشد می‌بیند که این از بزرگترین رزمایش‌های نظامی‌ای که در جهان ایجاد می‌شود - که قدرت خودشان را به رخ بکشند - در اینکه در جهان امنیت و صلح ایجاد کند، اثرش بیشتر است.

